

VLAAMSCHE CONCERTEN, vereniging zonder winstoogmerk, in 1927 op initiatief van L. Ontrop opgericht met H. Diels als muzikaal adviseur en een schare kunstlievende zakenmensen en industriëlen als mecenasen.

Na de geweldige explosie van nationalisme in de muziek was er na de Eerste Wereldoorlog een pauze ontstaan. Uiteraard ging de belangstelling opnieuw naar de internationale produktie in de muziek. In de Vereeniging der Nieuwe Concerten te Antwerpen nam Lodewijk de Vocht de leiding van Lodewijk Mortelmans over. Met een vrij sensationeel Beethovenfestival verstigde hij zijn jonge faam en opende de weg voor een nieuwe concertenreeks. De meesterwerken uit de klassieke en de romantische periode vormden er de hoeksteen van een programma dat in de eerste jaren zoveel abonnees trok, dat de reeks zelfs herhaald moest worden. In de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde werden de wekelijkse symfonieconcerten voor de leden hervat die voor de oorlog door Edward Keuvelds waren opgericht. Hier kwamen wel en ook geregeld eigen componisten aan het woord. Daarnaast zorgde, eveneens onder leiding van Keuvelds de jaarlijkse uitvoering van het Peter-Benoitfonds voor de voortzetting van de traditie van de grootse oratoriumuitvoeringen van Benoit. Keuvelds werd opgevolgd door Flor Alpaerts, die deze lijn doortrok.

Lodewijk Ontrop, die voor de oorlog een zeer opmerkelijke reeks van Gewijde Concerten had geleid en op het eind van de oorlogsjaren (oktober 1917) twee gedenkwaardige uitvoeringen van het oratorium De Schelde tot stand gebracht had in het thans verdwenen Hippodroompaleis aan het Leopold de Waelplein te Antwerpen, voelde in 1927 de behoefte om de fakkel weer op te nemen en zich met hart en ziel aan de Vlaamse muziek te wijden. Met de 26-jarige Hendrik Diels als muzikaal adviseur richtte hij De Vlaamsche Concerten op, met zetel aan de Keizerstraat 27 te Antwerpen, ten huize van de wijnkoopman Frans Voorspoels. Onder de namen van de oprichters dienen genoemd te worden: Edward Audenaert, koopman, Maria Belpaire, letterkundige, prof. Frans Daels, hoogleraar, prof. Stan Leurs, hoogleraar, Hubert Melis, dichter en stadssecretaris, dr. Jan Laureys, arts, Lieven Gevaert, industrieel, mr. August van Cauwelaert, dichter en rechter, dr. Oscar de Gruyter, directeur van de Koninklijke Nederlandse Schouwburg, mr. Jozef Muls, kunsthistoricus en advocaat, Willem Putman, toneelauteur, Frank Lateur (Stijn Streuvels), letterkundige en Emiel Wildiers, advocaat te Antwerpen. Zij wendden zich tot het publiek met een doelstelling die ze als volgt omschreven: het aanmoedigen van de Vlaamse muziek door het uitvoeren van werken onzer eigen componisten en door gelegenheid tot optreden te bieden aan onze eigen kunstenaars. Verder, in een meer algemene geest, kunstitvoeringen te verwezenlijken, waarin zich de evolutie der muziek in haar onderscheidene richtingen weerspiegelen zou. In die zin werd in het eerste jaar een Vlaams festival gehouden, waarbij drie Vlaamse componisten, Lodewijk Mortelmans, Jef van Hoof en J. Toussaint-de Sutter, de presentatie van eigen werk leidden, dat voor een gedeelte nog niet uitgevoerd was. Verder was er de onvergetelijke uitvoering van Mahlers Lied von der Erde, onder leiding van L. Ontrop en met de medewerking van de Hongaarse alt Maria von Basilides en van de Nederlandse tenor Jacques Urlus. De bedoeling was om ieder jaar twee symfonieconcerten in de (voormalige) Koninklijke

Franse Schouwburg (thans KNS) en drie kamer-muziekavonden in het Koninklijke Kunstverbond aan de Arenbergstraat te organiseren.

Zo volgden nog de concertuitvoering van het jarenlang in de kartons van de toondichter gebleven zangspel Gudrun (naar Rodenbach) van Ernest Brengier, het symfonisch gedicht De zeven Hoofdzonden van Karel Candaël en De Plinius-fontein van Arthur Meulemans. Beide laatste werken werden door de componisten zelf geleid, terwijl Ontrop op de hem eigen intense en poëtische manier, met medewerking van de eerste kunstenaars van de Vlaamse Opera en de benodigde koren, de twee belangrijkste bedrijven uit Gudrun dirigeerde. Gudrun werd daarna integraal opgevoerd door de Koninklijke Opera van Gent (onder leiding van Maurits de Preter) en later door de Koninklijke Vlaamse Opera van Antwerpen, onder de directie van Flor Bosmans en onder de muzikale leiding van Hendrik Diels. Vermeldenswaard is ook de Liederavond van de in Nederland wonende Mechelse liederzangeres Berthe Seroen met werken uit de moderne Vlaamse, Nederlandse, Duitse en Noorse scholen en het zeer opmerkelijk pianorecital van de vermaarde Nederlandse pianist en dirigent Dirk Schäfer uit Amsterdam, die zeer jong zou overlijden. Ten slotte was er een Vlaamse Lieder- en Klavieravond met de medewerking van Mia de Ceulaerde-Monden en de tenor en latere directeur van de Koninklijke Vlaamse Opera Jozef Sterkens, waarbij de componist Renaat Veremans aan de vleugel begeleidde en verder eigen werk voordroeg.

Bij de afkondiging van de stichtingsacte werd het doel van De Vlaamsche Concerten nog verruimd tot: „het bevorderen van de toonkunst in het algemeen en van het Vlaamsche muziekleven in het bijzonder, door het inrichten van muziekuitvoeringen, waarbij in de breedste zin het aanmoedigen van Vlaamsche scheppende kunstenaars door de uitvoering en/of de uitgave van hun werken, en aan de Vlaamsche uitvoerende kunstenaars door het bieden van gelegenheid tot optreden, zal bevorderd worden”.

Alle geestdrift en offervaardigheid van de organiserende kunstminnaars en mecenasen ten spijt konden De Vlaamsche Concerten zich niet staande houden. De financiële offers leken te groot en het interesse van de grote massa niet ruim genoeg om ze zonder officiële steun voort te zetten. Het voorbeeld en het principe zouden echter niet voorgoed verloren gaan. Met de oprichting van het Philharmonisch Orkest van Antwerpen vatte H. Diels de doelstellingen van De Vlaamsche Concerten weer op, die hij in meer dan honderd concerten tussen 1939 en '44 opnieuw waar zou maken.

HENDRIK DIELS